

Høringssvar

NOU 2020: 16

Levekår i byer – gode lokalsamfunn for alle

Oslo, 30.04.2021

1)

Innledning

1.1)

Om Bydelsmødre Norge

Bydelsmødre Norge er en ideell organisasjon som har som formål å bidra til bedre levekår for isolerte og hjemmeværende kvinner ved å bygge bro mellom kvinnene og lokalsamfunnet. Bydelsmødre Norge er en paraplyorganisasjon for lokale foreninger.

I lokale, selvstendige bydelsmødre-foreninger jobber frivillige bydelsmødre med å gi innvandrerkvinner og deres familier den støtten og kunnskapen de har behov for.

Bydelsmødrene samarbeider med lokale myndigheter og er sentrale brobyggere mellom minoritetsbefolkningen og det norske samfunnet. Organisasjonen har i dag 141 ferdigutdannede frivillige bydelsmødre representert ved 39 forskjellige land og mer enn 40 språk. De finnes i Oslo og Kvam kommune, med planer om utvidelser.

Etter endt utdanning har Bydelsmødrene god oversikt over de ulike tilbudene og tjenestene i bydelen, og kan hjelpe andre minoritetsspråklige med å gi informasjon om viktige institusjoner, tilbud i kommunen eller frivillige aktiviteter lokalt. Som frivillige bruker bydelsmødrene sin utdanning og kunnskap om det lokale tjenesteapparatet til å informere, støtte og henvise kvinner som har behov for det.

Gjennom sin innsats skal bydelsmødre bidra til bedre levekår blant innvandrerbefolkningen ved å fokusere på kvinnes kunnskap, ferdigheter og evnen til å videreformidle kunnskapen til andre kvinner. Dette skal oppnås gjennom at

- (i) minoritetskvinner oppdager og bruker egne ressurser for å styrke seg selv, familien og lokalsamfunnet, og
- (ii) familier og lokalsamfunnet rustes opp til å skape et oppvekstmiljø, som styrker barn og unge til å klare seg i samfunnet.

På tvers av kulturer og språk, bygger bydelsmødre tillitsfulle relasjoner til andre kvinner primært med etnisk minoritetsbakgrunn, som er isolerte, ensomme eller som ikke deltar aktivt i lokalsamfunnet og som ikke kjenner til sine rettigheter og muligheter i Norge. Dette er en heterogen gruppe det offentlige har vansker med å nå, grunnet begrensede norskkunnskaper og liten tillit til offentlige tjenester. Mange av kvinnene er belastet med sosiale, økonomiske og helsemessige problemer. Som likepersoner bistår bydelsmødrene kvinner i å styrke seg selv og deres familier.

Bydelsmødre skaper tillitsfulle relasjoner til kvinnene på deres eget morsmål, og bidrar på denne måten til å bygge bro til det offentlige tjenesteapparatet. Bydelsmødrene kan nå denne gruppen fordi de har store nettverk og kjenner folks kultur og språk. Ved å møte kvinner i sine nærmiljøer som likepersoner, skaper bydelsmødrene gode og trygge rammer for samtaler. Mange av bydelsmødrene har også selv erfaring med å være nye i Norge. Deres unike kultur- og språkkompetanse gjør at bydelsmødrene får stor tillit.

I tillegg skaper bydelsmødre nettverk og fellesskap gjennom inkluderende møter i nærmiljøet. Ved at isolerte kvinner med minoritetsbakgrunn øker sin kompetanse og deltakelse i samfunnet blir de bedre rustet til å ta gode og informerte beslutninger. På denne måten bidrar Bydelsmødre til at kvinner får mulighet til å skape bedre helse og levekår for seg selv og sine familier. Ved å øke samfunnsdeltakelsen til foreldre i lavinntektsfamilier, kan Bydelsmødre forhindre utenforskap hos barna.

Kompetansen lært gjennom grunnutdannelsen skaper konkrete verktøy til å nå ut med riktig og nødvendig informasjon som hjelper kvinnene til innsikt og forståelse av samfunnet, og ikke minst til mestring i eget liv. Som ressurssterke og synlige i lokalmiljøet er bydelsmødrene gode rollemodeller både for sine barn og for andre kvinner med minoritetsbakgrunn.

Bydelsmødrekonseptet er basert på samskaping og innovasjon mellom det offentlige, private og sivilsamfunnet. I samarbeid med det offentlige jobber frivillige bydelsmødre med å løse komplekse lokale utfordringer, ved å veilede kvinner i sine nærmiljøer om viktige

institusjoner og tilbud i kommunen. Bydelsmødrenes interkulturelle kompetanse og erfaring benyttes i medvirkningsprosesser både på lokalt og sentralt nivå.

Temaet i NOU 2020: 16 er således vårt kjerneområde. Gjennom sitt frivillige arbeid i sine lokalsamfunn, sitter bydelsmødrene med mye kunnskap om hva som skal til for å skape gode lokalsamfunn. Det har derfor vært viktig for oss å skrive høringssvar til NOU 2020: 16. For dette arbeidet har det blitt nedsatt en arbeidsgruppe bestående av bydelsmødre fra ulike bydeler samt ansatte i Bydelsmødre sentralt.

1.2

Hovedtrekk i vårt syn på gode lokalsamfunn

Bydelsmødre Norge mener at det er flere forhold som må tas i betraktning for å oppnå gode lokalsamfunn for alle. Særlig i byene er befolkningen sammensatt; etnisk majoritet/minoritet, høyt utdannede/lavt utdannede, sysselsatte/arbeidsledige, funksjonshemmede, familier, enslige, bemidlet/ubemidlet m. m. Et godt lokalsamfunn er et som tar hensyn til de ulike grupperes utfordringer og behov.

Videre peker vi på at «gode lokalsamfunn» rommer så mangt. Det kan eksempelvis dreie seg om gode lokale offentlige tjenestetilbud, gode utdanningsinstitusjoner, fritidstilbud, rekreasjonsmuligheter, renhold og vedlikehold i lokalområdet. I gode lokalsamfunn har alle like muligheter og er gjort bevisst på at disse mulighetene finnes.

2)

Egenskaper ved gode lokalsamfunn

I det følgende vil vi gi en nærmere redegjørelse av vårt syn på noen viktige sider ved gode lokalsamfunn. Det er vårt syn at alle nevnte forhold må sees i sammenheng. For å få fullt utbytte på ett felt, må det gjøres forbedringer også på andre områder. Først da vil man kunne skape lokalsamfunn som er gode for alle.

2.1

Forholdet til offentlige myndigheter

I sine roller som brobyggere mellom det offentlige tjenesteapparatet og befolkningen erfarer bydelsmødrene at det er stor skepsis til offentlige myndigheter blant deres nettverk. Vi mener dette er svært uheldig ettersom det offentlige tjenesteapparatet skal yte hjelp til befolkning og sørge for gode levekår for alle. Det kan være ulike årsaker til denne skepsisen. Mange med innvandrerbakgrunn har eksempelvis dårlige erfaringer med det offentlige tjenesteapparatet i sine opprinnelsesland, eller kommer fra land som ikke har store offentlige apparater. En annen årsak er at brukere av offentlige tjenester har dårlige erfaringer fra kontakt med disse. Mange rapporterer eksempelvis om dårlige erfaringer med NAV. Lange køer ved NAV-kontorene, manglende oppfølging fra saksbehandlere, dårlig tilpasset hjelpetilbud, fragmentering av tjenestene, manglende forståelse for lokale forhold og lokalbefolkningens behov, samt vanskelig språk og utilgjengelige digitale tjenester er noen av de momentene som går igjen. Vi ser på dette med stor bekymring. For å skape gode lokalsamfunn, må det lokale tjenesteapparatet ha tillitt i befolkningen. Det er vår oppfatning at lokale offentlige tjenesteapparat bør ha inngående kunnskaper om lokalbefolkningen og deres særlige utfordringer samt gi brukerne tett oppfølging og et helhetlig tilbud. Når det gjelder fragmentering av tjenester og forbedringspotensialet ved de digitale tjenestene, er dette nødvendigvis noe som må vedtas på nasjonalt nivå.

Mistillit til barnevernet dukker også til stadighet opp. Vi mener det er problematisk at barnevernet utlukkende assosieres med en myndighet som tar barn vekk fra sine foreldre. Barnevernet har en viktig hjelpe- og veiledningsfunksjon overfor familier med utfordringer. Vi er av den oppfatning at barnevernet må tydeligere på banen for å informere om sine hjelpetilbud. For å oppnå gode lokalsamfunn, er det viktig at det lokale barnevernet er kjent med de utfordringene familier i deres områder har og har ekspertise på hvordan disse familiene skal møtes og hvilket tilbud de kan gis for å avhjelpe utfordringer i hjemmet. Vi erfarer at mange ikke er kjent med barnevernets veilednings- og hjelpetilbud. Gode lokalsamfunn skapes når lokalbefolkningen vet at lokale myndigheter har hjelpe- og

veiledningstilbud tilpasser dem, og at det er lav terskel for å ta kontakt med hjelpetjenestene ved behov for veiledning og råd om barn. Dette kan eksempelvis oppnås ved oppsøkende arbeid og informasjonsarbeid rettet mot lokalbefolkningen, og gjennom bevisstgjøring av at det ikke er negativt å oppsøke hjelp i forbindelse med familieutfordringer.

Vi frykter at de offentlige tjenesteapparatene som skal bidra til gode levekår for alle, vil miste sine funksjoner dersom ovennevnte forhold ikke følges opp.

2.2)

Fordommer og hatefulle ytringer

Det er vårt syn at fordommer og misoppfatninger om visse grupper er i veien for å skape gode lokalsamfunn for alle. Vi peker blant annet på fordommer omkring «østkant» og «vestkant», og mot minoriteter som ressurssvake innbyggere, o. l. Vi ser også med bekymring på det som oppleves som en økning i hatefulle ytringer mot minoriteter, og særlig nå under pandemien. At enkelte grupper stigmatiseres og verbalt angripes, fører til at de mister tilhørighet og ikke kan ta eierskap til sine lokalsamfunn. Vi savner tydelige handlingsplaner fra myndighetene om hvordan fordommer og hatefulle ytringer kan bekjempes.

2.3)

Marginaliserte grupper

Vi ser også med bekymringer på at visse grupper ofte faller utenfor når det snakkes om levekårsutfordringer og gode lokalsamfunn for all. Begrepet «minoriteter» assosieres for ofte med etnisitet/innvandrerbakgrunn og «øst-vest»-skillet, dog har også grupper som rusmisbrukere, enslige foreldre og eldre store levekårsutfordringer. Vi savner en tydeliggjøring av at gode lokalsamfunn også omfatter disse gruppene og disse hensyntas ved utforming av velferdstjenester og andre tilbud for lokalbefolkningen.

2.4)

Bolig

Vi opplever det som problematisk at terskelen for å få en egnet bolig ved hjelp av myndighetene er stor. Stadig flere henvises til det private leiemarkedet, og det offentliges satser for botilskudd oppleves knappe. Samtidig melder mange at det er vanskelig å få innpass på det private leiemarkedet; fordommene mot store familier og NAV-klienter er store. Gode lokalsamfunn starter i hjemmet. Trangboddhet og lite egnede boliger skaper flere utfordringer for familier. Vi ser derfor med stor bekymring på at terskelen for å få tildelt en egnet kommunal bolig oppleves stor.

Vi anbefaler også at kommunale boliger spres på tvers av bydeler og delbydeler, og på tvers av landet. Konsentrasjon av kommunale boliger og dermed vanskeligstilte beboere legger grobunn for segregering, men de utfordringer dette skaper både på kort og lang sik. Vi savner at myndighetene er bevisst på dette når det planlegges for kommunale boliger.

2.5)

Utenforskap og skam om egen livssituasjon

Utvalget legger til grunn at utenforskap ofte henger sammen med levekårsutfordringer knyttet til blant annet inntektsnivå, arbeidsledighet, utdanningsnivå og innbyggernes helsetilstand, og at familiens levekår påvirker barns muligheter til å lykkes på skolen, ha et sunt kosthold, et godt bomiljø og god psykisk helse. Bydelsmødre Norge er enig i dette. Vi registrerer skam knyttet til utenforskap og fattigdom. Slike følelser kommer ofte i veien for å oppsøke lokale hjelpetilbud som kan bidra til en bedre levestandard. Vi etterlyser derfor en større dialog om fattigdom i dagens Norge.

2.6)

Kriminalitet og ekstremisme

Bydelsmødre Norge registrerer utbredt kriminalitet i de bydelene vi i dag har etablerte foreninger. Vi ønsker å presisere viktigheten av å se kriminalitet i et helhetlig perspektiv, der faktorer som fattigdom, lediggang, mangel på trygge oppholdssteder, manglende oppfølging

fra familie og skole og manglende tro på egne ressurser og fremtidsutsikter spiller inn. Vi vil derfor igjen påpeke viktigheten av at det foretas forbedringer i alle forhold som gir grobunn til kriminalitet.

2.7)

Frivillighet

Det er vår erfaring at lokalt forankret frivillighet, slik som bydelsmødre-foreninger, gir gode gevinster for lokalsamfunnet. Våre erfaringer er at mange gjerne heller tar kontakt med frivillige enn med det offentlige hjelpeapparatet, og også at frivillige når ut til en gruppe som myndighetene vanskelig når ut. Frivillige tiltak som Bydelsfedre med trygge voksenpersoner som er synlige i nærmiljøet, er også av særlig viktighet. Våre erfaringer er at det ved slike tiltak er lettere å drive oppsøkende arbeid overfor hjelpetrengende, og at terskelen for å ta oppsøkende hjelp blir lavere for de som måtte ha et hjelpebehov. Vi anmoder derfor myndighetene til å anerkjenne viktigheten av frivilligheten som et supplement til offentlige ordninger for gode lokalsamfunn, og oppfordrer til å videreføre gode støtteordninger slik at slike tiltak kan videreføres.

2.8)

Barn og unge.

Trygge oppholdssteder, fritidstilbud og arenaer for medvirkning

Bydelsmødre Norge er av den oppfatning at et godt lokalsamfunn er der hvor det finnes gode fritidstilbud for alle, slik at det er mulighet for å holde seg engasjert, og at det finnes gode møteplasser og arenaer for medvirkning, og særlig trygge oppholdsplasser for barn og unge. De to siste tiårene har det blitt brukt mange ressurser på å tilgjengeliggjøre fritidstilbud for barn, tilpasse lokalbibliotekene til lokale behov og å opprette utekontakter, o. l. Særlig barn og unge som bor trangt og ellers ikke har mulighet for å få tilrettelagt hjemmet for skolearbeid, er avhengig av at slike tilbud hos fritidsklubber og bibliotekene. Vi mener dette er svært gode tiltak som har god effekt særlig for barn og unge som ellers ville manglet slike tilbud. Vi ser dog med bekymring på at fritidstilbud nedlegges eller har begrensede

åpningstider. I tillegg peker vi på at selv om en del fritidsaktiviteter er tilgjengelig for flere, er det en rekke kostnader forbundet med utstyr og reiser. Vi ber derfor om at støtteordninger for fritidstilbud utvides, og at ungdomsklubber o. l. utvider sine tilbud.

Bydelsmødre Norge ønsker også større bevisstgjøring omkring viktigheten av å involvere barn og unge i medvirkningsprosesser. Vi savner mer informasjon til barn og ungdom om hvordan de kan være med på å påvirke sine egne lokalmiljøer.

Nasreen Begum
Organisasjonsleder
Bydelsmødre Norge

Tehrim Ahmed
Assisterende leder
Bydelsmødre Norge

Seniorkonsulent
Bydelsmødre Norge

Darija Fabijanovic
Styreleder i Bydelsmødre Bjerke

Ibolya Kövér-Barócsi
Styreleder i Bydelsmødre Østensjø

En bydelsmor i
bydel Alna

Ni bydelsmødre i
bydel Bjerke

En bydelsmor i
bydel Grorud

En bydelsmor i
bydel Stovner

Oslo, 30.04.2021